

Zeleni Jurij.

(Podobica iz Bele Krajine; spisal —è.)

Lakih pa ni pod vaškim zvonom, kakeršni so Šaškov Júrijček, Kúretov Peter in Mikánov Janez. Vsi trije so jednako veliki, podobni si kakor krajcar krajcarju, živi kakor živo srebro in kaj bi tajil, tudi razposajeni, kar vedó povedati najbolje njih dobri roditelji in drugi sosedje. Po vsej vási jih je dovolj! Kdo bi se po zimi drsal, kdo kepal, kdo razgrajal po vási, ako bi ne bilo teh treh nagajivcev! Res, prava sreča, da je vže tu gorka vzpomlád, da vže zelené polja in travniki in da ženó pastirčki svojo živinico na sočno pašo. Ej, kako se veselé naši pastirji lepe zelene vzpomladi! Saj se začné takrat veselo pastirsko življenje z različnimi igrami, pesencami in pripovedkami! Koliko srečnih in veselih ur poteče na paši!

Ako le kdo, veselili so se vzpomládi naši trije junaki. Na paši so bili saj svobodni, na paši so se do mile volje naskakali, naigrali in nakričali. Tù se ni bilo bati očetove šibe in svarilne materine besede, kakor domá, če so nekoliko glasneje poskočili. Tù so kozó bili, lovili se po širokem pašniku, delali možice iz blata, in kdo ve, kaj so še vse počenjali. In še nekaj! Veselili so se tudi sv. Jurija, ker takrat gredó kot pastirji po vási, da dobé za svojo pesenco ukusnih jajec. Ej znali so njihovi želodčki, kako diši in tekne mastno cvrtje! In pričakovali so veselo sv. Júrija!

In ko naposled pride veseli dan sv. Jurija, hm, to ni bilo krika in veselja ne konca ne kraja. Tega dne jih ni podila skrbna mati iz gorke postelje, kakor drugekrati, vže na vse zgodaj so bili vsi trije po konci. Da ste jih videli, kako so hiteli proti bližnjemu gozdu, katerega drevesa so baš pred nekaj dnevi razprostrla svoje jasno zelene, svilnate liste!

Ej, ej Júrijče — počakaj no malo! — zaklical je Janez Júrijčetu, kateri jo je mahal kakor vojak proti gozdu.

— Polža, kaj lezeta, ali bodeta vender kdaj za mano prilezla? — odgovoril mu je óni ponosno in podvostročil svoje korake.

— Mi dva, da sva polža — odzvál se je Júretov Peter, — kaj si pa ti? — In zapel je otročjo pesenco:

„Jure — v žepu nosi vure
I na pašo goni pure,
Jure ogledíva vure
I razgubi pure.“ —

Ali mislite morda, da mu je Šaškov Júrijče ostal dolžan? Nastavil se je ponosno sredi steze in zapel Petru:

„Peter, šeter, kokošár
Góni žabe na vršáj,
Ka *) je žaba tusta,
Peter jo pohrusta.“

*) Ki, ka, ko = kateri, katera, katero.

Potem steče proti gozdu, Peter za njim, a Janez tudi ni ostal na mestu, pobral jo je za njima, in zdajci so bili vsi trije sredi prijetno dišečega gozda. Hitro narežejo sè svojimi pipei zelenega brezovega kitja. Janez si naredi iz brezove kože tul (sviralo, na katero pastirji trobijo) in potem hajdi zopet hitro domóv. Kdo bi bil zeleni Júrij, ako ne Šaškov Júrijče? Júrij je bil vže takó, odkár so mu dali pri sv. krstu sv. Júrija za njegovega patrona, a da bode zelen, obložila sta ga hitro njegova dobra továriša z narezanim brezovim kitjem od nog do glave. Črez pas in okoli vratú sta ga opasala z zvito trto, a tako tudi vrhu glave, da je imel na glavi šopek iz kitja, v katerega sta zabodla rdečo svatovsko evetico. To je bilo smeha, ker je bil Júrijček mnogo bolj podoben gostemu grmu, nego-li živemu, nagajivemu Júrijčku. A kaj je bilo še le, ko sta továriša privezala Júrijčku za ono trto, katero je imel okolo pasa, še drugo trto, za katero je prijel Mikánov Janez in zatrobil na svoj tul, ko so odrinili vsi trije po vási. Kúretov Peter s košarico v roki stopal je prvi, za njim je trobil Mikánov Janez in vlekel na trti zelenega Júrija — Šaškovega Júrijčka. Da sem slikar, kar naslikal bi jih, taki so vam bili!

Ali evo prve hiše. Pózor! Naši junaki se ustavijo, Janez zatrobi, sosedovi se prikažejo na vratih, a Kúretov Peter začne s krepkim glasom prepevati sledečo pesenco:

„Prošel je, prošel pisani vúzem ¹⁾,
 Došel je, došel zeleni Júrij,
 Dónesel je, dónesel, peden dolgo trávice,
 Laket dolgo mládico.
 Dajte mu mésa, da se ne otrésa;
 Dajte mu vina, da ga ne bo zima;
 Dajte mu pogačí, da mu noga poskočí;
 Dajte mu groš, da vam dojde još;
 Dajte mu másti, da bo vreden části;
 Dajte mu sóli, za debele vóli;
 Dajte mu jájee, da ga ne bo zájec;
 Dajte mu kruha, da ga ne bi muha;
 Dajte mu mleka, zeléna mu obleka.
 Došel je, došel po daléki poti
 Po daléki poti, cipeli ²⁾ so votli.
 Dreta mu je v Metliki, šilo mu je v Ljubljani,
 Dokler to sebére, cipele razdére.
 Blato mu je do kolénca, voda mu je do raménca.
 Dajte mu dajte, kaj mu premorete,
 Nima kadi stati pred vašimi vrati.
 Ki bi htel vse to sebráti
 Moral bi se ránej stati. ³⁾“

In mislite, da je zamán pel to pesenco? Kaj še! Sosedova mati mu je prinesla troje lepih jajec, kakor da bi jih bila ravnokar znesla kokoška.

¹⁾ Vúzem, vázem = velika noč.

²⁾ cipeli = črevlji.

³⁾ Takó pojó to pesenco v Gribljah, vási podzemeljske župnije pri Metliki.

In tako kakor pri sosedovih, bilo je tudi pri drugih vaščanih. Povsod je palo po dvoje, troje jajec v Petrovo prostorno košarico. To bode mastnega cvrtja! Ko bi me hoteli, precej bi se tudi jaz k njim pridružil. Dà, ali óni me nočejo, misleč si, skupaj smo Júrija vodili, skupaj se bomo tudi mastili z rumenim cvrtjem. In prav je takó!

* * *

V nedeljo popóldne je. Ljudje so se vže davno vrnili od krščanskega nauka in se razšli po vasi na prijateljske razgovore. A naši trije junaki? Hej, oni vam sedé na paši poleg veselo plapolajočega ognja. Živinica jim mirno pase, saj je tako sočna zelena travica, a oni trije veselo gledajo v ponev, v katerej cvrči nekaj rumenega. Cvrtje je! To bode gosposka južina! Peter je prinesel ponev in masti, Janez pšeničnega kruha, a Júrijček — nù, Júrijček je prinesel čutarico, v katero mu je mati nalila vode in nekoliko kapljic vina. Hm, pod mizo jih ravno ne bode spravilo to njihovo vino, vender rumenkasto je in po vinu tudi diši. Za take može, katerim najboljše tekne mleko in bistra studenčnica je vže dobro. Evo, to je plod njihovega truda. Potolažili si bodo lačne želodčke, zalili si grlo z vinom v čutarici in — kdo vé, če si naposléd še ne zapojó? Srečna mladina! — —

—♦♦♦♦♦—

Ljubezen do matere.

Padel je deček pod vozno kolo, ki mu je zdrobilo nogo. Zeló je jokal, ko so ga domóv prinesli. Ko je slišala bolna mati o velikej nesreči, skočila je iz postelje in omedlela.

Deček to videč, takój utihne. Pride ranočelnik, da mu obveže nogo. Pri tem zdravniškem opraviu grizel se je deček v ustni od prevelikih bolečin a čisto nič ni zajokal. Vprašali so ga, ali ga noga nič ne boli? „Oj, bolí, bolí, zeló bolí,“ dejal je deček tiho, „pa moja mati ne sme vedeti tega, ker bi bila preveč žalostna.“

—♦♦♦♦♦—

Pridna Metka.

Čepràv sem še mala, Ko pride nedélja,
Ne bom se igrala Bo mnogo veselja,
Od jutra ves dan. Bo teta prišla;
Lotiti se dela Cvetie jej nastavim,
Znam tudi vesela, Sobico pripravim
Kdo bil bi zaspán? Pometem jej tlà.

Poboža me tetka
In reče mi: „Metka,
Prav pridna si ti!“ —
Podobe mi mične,
Igrače različne
Potém razdelí.

Fr. Krek.

—♦♦♦♦♦—